Přehánění početné síly armád.

V přítomné válce evropské stojí proti sobě nejsilnější armády, jaké kdy do pole vytáhly. Jest to výsledkem dlouholetého a stále stupňujícího se zbrojení evropských států. V posledních dvou desítiletích zvláště evropské mocnosti měly jeden společný cíl — totiž, jak by co nejvíce armádních sborů sehnaly, co nejdokonaleji armádu vyzbrojily a vypravily, a co nejvíce válečných lodí na moři a létadel a vzducholodí v povětří měly. A jedna velmoc předháněla se s druhou v tomto směru. Sotva některá mocnost vyšla na veřejnost s "největší lodí na světě", za nedlouho druhá mocnost přispíšila si s bitevnicí ještě větší. Zvyšovala-li jedna velmoc svůj mírový stav, druhá musela učiniti v krátkosti totéž. Militarism byl hlavní starostí totéž. Militarism byl hlavní starostí totéž. Militarism byl hlavní starostí a otázkou evropských velmocí. Vlády pak málo dbaly, jak se to líbí daněplatcům. Tak jsme se dočkali armád a válečného lod'stva takové mohutnosti, o jaké se v dřívějších letech ani nezdálo. Vzdor tomu však údejt o počtu jednotlivých armád, jež se vynořily s propuknutím války, byly nepochybně zpřeháněny a to značně.

Při vypuknutí války uváděla se celková síla vojska proti sobě stojícího na mnoho milionů. Odhadovalo se, že dotyčné státy mohou proti sobě postaviti na dvacet milionů mužů. Počítalo se bntd. kolik bude míti milionů Rusko, kolik Německo, Francie atd. — a miliony mužů se házelo jako by to byly nepatrné číslice. Zkušení odborníci dívají se však na tuto věc poněkud jinak — střízlivěji, a nemyslí, žt těch milionů mužů bude v této válce tolik, co některé zprávy bez rozmyslu udávaly.

Jest velice snadno mluviti o milionech mužů v armádě. Leč milion mužů jest ohromný zástup. Průvod deseti tisíc mužů mocně působí. Milion mužů v průvodu jest téměř nepředstavitelným.

Rusku se obyčejně přičítá válečná síla 6,000,000 mužů. Avšak vojenští odborníci pohlíží na tento údej s oprávněnou pochybností. "The Statesman's Yearbook", která jest velmi spolehlivou autoritou, odhaduje válečnou moc Ruska na méně než dva miliony mužů, z čehož jen 1,200,00 mužů dá se mobilisovati na jednom jevišti války. Americký vojenský časopis "The Army and Navy" má za to, že rozumně lze očekávati, že Rusko může míti v polovici tohoto měsíce na půl druhého milionu mužů v poli a tento počet do prvního října že by mohl dostoupiti plných dvou milionů. V následující době pak válečná síla Ruska v poli vzrůsti může do čtyř milionů mužů.

Ve sborníku "The Review of Revitws" má článek o tomto předmětu T. Lathrop Stoddard, který nepochybně píše s náležitou znalostí o válečné síle evropských mocností. On odhaduje, že Rusko v této válce může shromážditi v poli ne více jak 2,600,000 mužů. To neznamená, že by Rusko nemělo více mužů, schopných vojenské služby. Avšak veliká nesnáz spočívá v tom, dle jmenovaného odborníka, že Rusko nemá ani dostatečného dělostřelectva, ani dosti důstojnictva i podůstojníků k zaměstnání většího počtu mužů, než jest uvedený odhad.

Týž odborník praví na základě své odborné znalosti, že dnes není tak lehko vypravovat milionové armády do pole, jak by se obyčejnému člověku zdálo. Armáda, aby byla schopná a účinná, potřebuje nevyhnutelně dostatečného výcviku. Tento výcvik a příprava k válečné službě hrají velmi důležitou úlohu při armádách. Co znamená vycvičená armáda lze porovnati nejlépe, když vycvičené vojsko vytáhne proti vojensky nevycvičeným povstaleckým tlupám. Nejedná se jen o to,aby voják uměl střílet a důstojník uměl nosit šavli. To nestačí v dnešním válčení. A poněvadž dostatečný výcvik obyčejných vojáků zabere nejméně několik měsíců, kdežto vycvičení důstojníků vyžaduje několik roků, není možno mocnostem evropským sehnati nahonem tak nesmírné armády, jak by neodborné údeje udávaly.

Mimo to, praví dále Stoddard, moderní válčení stalo se do takové míry závislým na dělostřelectvu, že síla armády musí se obmezovati podle počtu baterií děl. Dělostřelectvo může se považovati za nejdůležitějšího činitele v bitvě — ovšem rozumí st. dělostřelectvo vycvičené, jež náležitě dovede zacházeti se svými zbraněmi. Pěchta a jízda jest proti dělům, náležitě ovládaným, takřka bezmocna. Proto jest třeba, aby tyto sbory vojska uměly se náležitě chovati proti dělům. Poslati zástupy nevycvičeného vojska, vedeného nezkušenými důstojníky a bez patřičného počtu děl, jízdy a ostatních odborů vojska, bylo by asi zrovna tolik, ovec na jatky.

A tuto skutečnost nutno míti na mysli, když se uvažuje, jak velikou sílu mohou jednotlivé mocnosti v právě zuřící válce vyvinouti.

Až dojde k účtování.

Zvítězí-li v nynější evropské válce spojenci nad Němcem a Rakouskem — což jest dosti pravděpodobno, — tož prý Francie při nejmenším bude od Němců žádati, aby jí vrátili těch pět bilionů franků, které z ní vydřeli po válce z let 1870—71. Tenkráte Bismarck litoval, že nežádal víc — a tak jest možná, že Francouzi se na to rozpomenou a budou také žádati více, neboť Německo dnes má asi dvakráte tolik obyvatel, co Francie měla tenkráte.

Francie také si bezpochyby vezme zpátky Elsasy a Lotrinky.Nebude-li Francie žádati více, celý svět bude tu míti zvláště názorný doklad o tom, jakou válka je marností a zbytečností. V letech 1870-71 Německo a Francie vedly spolu velikou válku, pak po více nežli čtyrycet let o překot zbrojily, aby se roku 1914 znovu v ohromné válce utkaly — a po dvou hrozných válkách a po čtyryceti letech nákladného zbrojení budou zase tam, kde byly před tím!

Jinými slovy: Francie v letech 1870—1912 vydala na zbrojení 52 biliony franků, Němci ještě více, nynější válka státi bude zase nové billiony mimo sta tisíce lidských životů a spokojenost celého jednoho lidského pokolení — ale ani Francie, ani Německo za všechny ty oběti na krvi a na statcích nebudou míti nic, docela nic! A nejen to. Ty hrozné ztráty zdravých a práce schopných mužů, ztráty zlata, obchodu i průmyslu zatlačí Francii i Německo do řad mocností druhé třídy, tak že o budoucnosti Evropy rozhodovati budou na prvním místě Rusko a Veliká Britanie. Tyto dvě země mají naději získati tím, co Německo a Francie ztratí.

New yorský list "Press" své doby vytknul, že Veliká Britanie neuzavře mír, leč by obdržela záruku, že Německo nebude sesilovati své válečné lod'stvo. Jak se nyní oznamuje z Londýna, Britové jsou odhodláni vésti válku tak dlouho, až Německo bude úplně pokořeno, až německý militarism bude na dobro udolán, a německé válečné lod'stvo zničeno, neb učiněno boje neschopným. Neboť kdyby německé válečné lod'stvo zůstalo netknuto, znamenalo by to novou generaci horečného zbrojení a potom novou válku.

Veliká Britanie podle všeho tedy bude z války míti největší prospěch. S morálního stanoviska, pokud v této barbarské válce lze mluviti o mravnosti, nelze jí činiti výčitek jako Německu — Němci porušili neutralitu Belgie, kterou Britové hájí. Veliká Britanie není militaristický stát, nemá veliké stálé armády a přece vyvinula značnou sílu a posílila tak jednotu své říše. A nepochybně ohromně získá zničením německého zahraničního obchodu. Ale aby dosáhla těchto výhod, musí vésti válku až do krajností, až do úplného povalení Německa. A to bude nejen nákladné, ale také nebezpečné. Neboť jest otázka, budou-li její spojenci ochotní tak dlouho s ní vytrvati.

Zvítězí-li spojenci, Belgie obdrží obrovskou náhradu za své utrpení — ovšem náhradu jen hmotnou. Francie při nejmenším obdrží zpět, co před 43 lety ztratila; Rusko snad sjednotí celé někdejší Polsko, dá-li mu opravdu samosprávu. Jen Veliká Britanie nebude míti přímé odměny — její zisk bude nepřímý, bude záviseti na jejím průmyslovém rozvoji.

Bude-li po této válce pokoj na vždy či je na na čas? Na trvalý mír jest jenom jedna naděje — bude-li na dobro povalen nejen militarism, ale také kapitalism.— Potrvá-li kapitalism se svou honbou za ziskem, svět bude míti čas od času nové hrozné váky, až lidstvo klesne pod úroveň divochů.

Pušky jednotlivých válčících národností jsou rozdílné.

Moderní puška, s kterou armády evropské cvičily po řadu posledních let, bude nyní vyzkoušena, právě tak jako různé druhy děl. V zemích, nalézajících se nyní ve válce, užívá se čtyř druhů pušek. Belgičané, Němci a Rusové mají Mauserovky, jako měli Španělé ve válce se Spojenými Státy. Anglie užívá Lee-enfieldovek, Francie lebelovek a Rakousko manlicherovek. Pušky Belgičanů, Němců a Rusů nejsou však úplně stejné a je to jenom základní zásada Mauserova která dala puškám jméno.

Četné změny byly učiněny s puškami v posledních letech. Dříve pušky nenesely na velkou vzdálenost, ale nyní tak zvané magazinové pušky nesou na vzdálenost 2.000 yardů a ještě více. V tom ohledu vynikají zejména německé mauserovky, které mohou býti zřízeny, aby nesly na vzdálenost 2.882 yardy. Německý voják může stříleti na předmět, který jest míli a půl vzdálen, ale dobří střelci a puškaři jsou toho náhledu, že 1.000 yardů je největší vzdálenost, na kterou možnost stříleti přesně.

Váha těchto šesti rozdílných druhů pušek je různá a jde od osmi liber a půl unce u Belgičanů, do devíti liber a půlčtvrté unce u Francouzů. To ale nevztahuje se na lee-enfieldovky, kterých užívá se u části anglické armády. Od roku 1906 užívá se v Anglii kratších pušek a dlouhé lee-enfieldovky užívají se jenom v territoriích a v druhé linii obrany. Tato puška s bajonetem je poměrně nejlehčí, ježto váží o čtvrt unce méně než devět liber. Za to ale francouzští vojáci musí nositi nejtěžší, ježto jejich pušky s bajonetem váží deset liber a půldruhé unce.

Angličané mají pušky nejkratší, jež to jsou jenom tři stopy a 8.5 palce dlouhé. Jsou o pět palců kratší než ony, kterých užito bylo v boerské válce, které byly čtyry stopy a 1.4 palce dlouhé. Druhou nejkratší puškou je německá, která měří čtyry stopy a 1.4 palce. Po ní následuje rakouská, čtyry stopy a dva palce; belgická čtyry stopy a 2.25 palce; ruská čtyry stopy a 3.12 palce. Rozdíl mezi krátkou anglickou a francouzskou puškou je něco málo přes sedm palců a francouzská puška je o palec a tři čtvrti delší, než puška německá.

Když nasazen je bajonet na pušku francouzskou, tato měří o něco málo méně než šest stop, čili přesně pět stop a 11.84 palce. Je-li sráška na bajonety, pak Francouzové mají výhodu nad Němci. Německá puška s bajonetem měří pět stop a 9.75 palce, tak že jest o dva palce kratší než Francouzská. Ruská puška měří pět stop a devět palců; anglická pět stop a 1.5 palce; belgická, čtyry stopy a 11.75 palce, a rakouská, čtyry stopy a 11.5 palce. Z toho následuje, že francouzský bajonet jest nejdelší, maje 20.72 palce délky, německý 20.61 palce, anglický a ruský 17.2 palce, belgický 9.5 palce, a rakouský, nejkratší, 1.2 palce.

Hlaveň nejdelší je u ruské pušky a sice 31.5 palce ale francouzská puška má téměř také tak dlouhou a sice 31.49 palce. Belgická puška má hlaveň 30.67 palce dlouhou, dlouhá enfieldovka Angličanů, 30.19 palce, rakouská 30.12 palce, německá 29.5 palce a moderní anglická, 25.19 palce. Hlavně francouzské pušky je o 2.44 palce delší, než německá.

Přes to, že francouzská puška je největší ze všech těch, které užívány jsou válčícími národnostmi evropskými, užívá se při ní nejmenších patron, které měří jenom 2.95 palce. Patrony jsou dvojího druhu; jedny se špičatou kulkou a druhé s kulatou. Kulatá kulka váží 447 gránů a špičatá 415 gránů.

Němci byli prvními, kteří užívali špičatých kulek. Počali jich užívati v roce 1905 a Francie je následovala. Německé patrony měří 3.22 palce při kulaté kulce a 3.18 při zašpičatělé kulce a váží 431 a 369.9 gránů. Angličané užívají kulatých kulek a patrony jejich měří 3.05 palce a váží 415 gránů. Belgické patrony jsou něco málo přes tři palce dlouhé a váží 441 gránů. Ruské patrony jsou rovné málo přes tři palce dlouhé a váží 423 gránů. Rakouské patrony měří přesně tři palce a váží 411 gránů.

Ranhojiči praví, že kulky zašpičatěné nepůsobí tak vážných ranění, jako kulaté.

Všechny země mají zásoby starých pušek, ale těch nikdy na první obranné linii se nepoužívá. Není-li dostatek pušek moderních, staré pušky dostane jenom domobrana. Všechny evropské národnosti v posledních letech opatřily si však takové zásoby zbraní, že budou jich míti dostatek i pro domobranu.

Odírají farmery.

Kdo chce psa bít, vždycky najde hůl, a kdo chce vysokými cenami okrádati trpělivé a dobrácké obecenstvo, vždycky najde nějakou výmluvu. Podnikavým lidem v Americe takovou vítanou výmluvou jest nynější válka v Evropě, třeba že na jejich obchod neměla ve skutečnosti pražádného vlivu. Znamenitý doklad o nestydatém vyděračství některých amerických vlastenců podává ministerstvo orby ve svém týdenním bulletinu ze dne 9. září 1914. V bulletinu čteme:

"Ceny importovaných semen na chového jetele (crimson clover, Trifolium invarnatum) a chlupaté vikve (hairy vetch, Vicia hirsuta) poslední dobou vystouply tak vysoko, že odborníci departmentu se obávají, že drahota těchto semen, která se sem přivážejí hlavně z Evropy, značně omezí setí těchto luskovin, které bývají krmivem, anebo hnojivem. Ba jsou obavy, že ceny vystoupí tak vysoko, že ani nebude radno, aby farmeři tyto plodiny letos seli.

Nežli nynější stav věcí v Evropě se vyvinul, nachový jetel prodával se po $4 až $5 bušl. Až do 15. srpna bylo ve Spojených Státech toho semene nedostatek, poněvadž zásilky z Evropy byly menší než obyčejně. Tu ceny vystouply na $7.50 až $9 bušl. Od té doby však došly sem nové zásilky, tak že dnes je zde pro ozimní setbu větší zásoba tohoto semene, nežli jaká byla v této zemi touto dobou lonského roku. Jak department vyšetřil, toto símě bylo všechno importováno za ceny přibližně stejné jako ono símě, které začátkem sezony se prodávalo po $4 a $4.50 za bušl. Department je tedy toho mínění, že nynější vysoká cena semene nedá se ospravedlniti v ohledu na zásoby a na ceny, za které símě bylo importováno. Někteří obchodníci sice dosud prodávají za staré ceny, ale to jsou výjimky.

Potrvá-li nynější vysoká cena, tož odborníci pochybují, že by se vyplatilo síti nachový jetel jako zelené hnojivo mezi kukuřici, nebo na úhory, nebo vůbec za takových podmínek, kde nelze bezpečně očekávati náležitého klíčení. Za takových poměrů bude lépe zaseti letos na podzim žito a za ten rozdíl v ceně nakoupiti čilského ledku nebo jiného umělého hnojiva, které obsahuje hodně dusíku a tím dusík půdě nahraditi. Žito bude v zimě pokryvkou, která zabrání výmolům a unikání vláhy, a najaře může býti zaoráno a obohatí tak prsť.

Vyšší náklad na zakoupení semene nepochybně dá se ospravedlniti jen tam, kde nachového jetele pravidelně se používá ke krytí prsti, nebo kde místní zkušenost zaručuje dobré klíčení a zdar plodiny.

Podobné poměry převládají také vzhledem k semeni chlupaté vikve. Od 1. listopadu 1913 až dosud bylo sem importováno přibližně šest sedmin toho množství semene, které sem bylo přivezeno loni. Ale tento schodek jest částečně nahražen vydatnějším pěstováním vikve tedy budou za vikev požadovány vyděračné ceny, odporučuje se farmerům, aby ve svém hospodářství zavedli tutéž změnu, jaká byla odporučena na místo setí "nachového jetele".

Zdražení jetelového semene "za příčinou války", ač je ho ve Spojených Státech tolik jako loni, je charakteristický doklad, kterak soukromí spekulanti okrádají farmery. A není to ovšem případ jediný, neboť celý kapitalistický systém spočívá na zásadě, miluj svého bližního, a kde můžeš, odřiho.

O čem nevíme.

(Výňatky z novin z Čech.)

170 vozotajů rakouských pod velením rytmistra Gebaura zadrželo u Kamionky 1000 kozáků, až přišly posily. — Tak vida, "furdez ňáci" budou nyní nejstatečnějším vojskem v Rakousku. — Pro podvodné dodávky ovsa armádě stíháni jsou Frant. a Rich. Moravcové v Pacově. — Řetězová lávka vedle nového mostu u Rudolfina v Praze byla snesena. Postavena byla v roce 1870 za 294.000 zl. Nyní si nikdo ani nevšiml, že padá kus upomínek na doby znovu zvkříšení české Prahy. — Pochovávání padlých německých. Obce se musí starat o vykopání hrobů padlým, ležícím na jejich pozemcích. Mrtvým odeberou nejdříve sáček zavěšený na krku, v němž jsou jich cenné předměty. Boty jim ponechávají. Zabalí je do dílu stanu, který každý vojín nese a uloží je do šachty. Cenné předměty musí starosta obce podle zápisu odevzdati pozůstalým. — Blochova kniha "Válka budoucnosti", vydaná u Šimáčka v Praze před 10lety, byla zabavena. — Na pomníku Husově se pracuje opětně pravidelně. — Mad'aři zastavili vydávání "Slovenského Denníku." — V Mostě vydána vyhláška, aby ženy zanechaly pěstění nákladné mody, a sice vzhledem k nynější vážné době. Dámy souhlasí. — Na tvrzi jedné haličské pevnosti časně z rána nechal velitel nastoupiti mužstvo a vyzval, aby se přihlásili ti, kteří se nebojí. Z pěti set pomalu vystoupil jeden, druhý, až jich bylo 120, řekl důstojník, že to stačí a dodal: "Ti, kteří se nebojí, půjdou s panem lajtnantem do věznice, převezmou trestance a pojedou s nimi do Prahy." — Dovede si každý představiti radost nebojácných a zlost bojácných. — Berlínské noviny píší o rakouských vojínech: "Neuvazujíce o početné převaze nepřítele, vrhali se na obou bojištích elegantní synové Vídně, horkokrevní synové Čech, Chorvatska a Bosny, jakož i jaří jezdci z uherských stepí se zbraní v ruce na něho, kdykoliv mohli. — Nováčkové 102. pl. (z okolí Benešova) 26. srpna když šli na nádraží, zastavili před německým konsulátem a zapěli "Kde domov můj?" — Kdo je asi zastavil? — U Olomouce prodal kdosi koně vojsku. V neděli 23. srpna, týden po odvedení koně do Haliče, týž v noci zaříčel před dveřmi stáje. Jak se z Krakova dostal zpět, nelze vysvětliti. — V Jinonicích vyhořela část Waltrovy továrny na automobily. — Císař rakouský vyznamenal Viléma a generála Moltkeho Mariateresianskými řády. Vilém zase Františka Josefa a gen. Hotzendorfa německými. — Řád Marie Terezie propůjčuje se jen za veliké hrdinství před nepřítelem, proto je s podivením, že jej mohl dostat Vilém. —Hr. Zeppelin, neunavný strůjce velikých balonů, hlásil se za dobrovolníka, patrně věděl, že jej nevezmou — a nevzali jej. — Hr. Karolyi, který meškal v Americe, ale před válkou vyjel z Ameriky, není k nalezení. Mad'arie lkej. — Bavorům umřel dědičný princ. Asi z žalu, jak se Bavoráci perou za Prusa. — První ranění v Praze byli nadšeně uvítáni a vezeni v povozech ověnčených kvítím. — Také jsme četli, že mezi raněnými přijel jeden důstojník s rozbitým malíčkem u ruky. Větším hrdinou byl ještě jiný, který byl poraněn na oku a dvakrát střelen. — Zaveden zase pravidelný jízdní řád na drahách, jako v míru.

Babí léto.

Podivný název dostalo v angličině naše babí léto. Říkají mu indiánské léto. Proč to, nedovede nikdo vysvětliti, tak jako vám nikdo nevysvětlí, proč se Češi stydí za to, že jmenují se Václavové a jakmile přičichnou k Americe, hned provedou hrdinský čin a z Václava udělají Jima. Ale myslím, že by to takovému stydlavému Václavovi nebylo vhod,kdyby se Jim přeložilo správně do češtiny a říkalo se mu Kuba.

Tak ti Václavové, nebo-li po americku Kubové, jsou již s tím babím nebo-li indiánským létem spřízněni, neboť jak je po sv. Václavu máme již babí léto na krku. Ale i to samo naše české jméno, babíléto, je nespravedlivé.Proč se mu neříká třeba léto dědků a proč každá staroba je nám představována jenom ve sevrklé babičce. Rozhodně by se o to měly také jednou sufražetky vzíti, aby ženské pohlaví nebylo tak snižováno. Ale jinak babí léto v češtině má výstižný výraz. Tak jako na jaře přijde vždy třeba v květnu ještě několik dní, kdy zima chce uplatniti znovu svou nadvládu, tak také na podzim dostaví se opět několik dnů, kdy léto, které je již sestaralé, chce se ještě jenom zablýsknouti.

Květiny již dávno pomřely a také ptáci se odstěhovali, nechtějíce dále obveselovati lidí. Ale stejně jako příroda na jaře zápasí, aby byla oživena vláda zimy, tak zápasí opět na podzim, aby byla oživena vláda léta. Slunce zápasí s mlhami, ano lidé, kteří jsou nemocní, musí sami také stejně s přírodou zápasiti.

A babí nebo-li indiánské léto je jakýmsi zábleskem štěstí uplynulých dnů, je jakýmsi úsměvem umírajícího jara. Volá na nás svým umdleným úsměvem, že se máme chystati na zimu. Ženy že mají pře mýšleti a zkoumati, jaká bude nová zimní moda, dětí že se mají těšiti na sníh a na Vánoce, které ovšem jsou ještě daleko, a muži že se mají připraviti, že uhlářští baroni jim opět sahati hlouběji do peněženky.

Mnoho-li potravy člověk spotřebuje v životě.

Jste-li člověkem průměrné váhy, výšky a chuti a žijete-li pětasedmdesát let, sníte čtyřiapadesát tun potravy a vypijete třiapadesát tun nápojů. To jest asi 1,3000-krát více, než je vaše váha.

Kdybyste chléb, který sníte, na sebe rovnali, za tuto řadu let utvořili byste velkou hranici, jež by rovnala se budově slušné velikosti. Kdybyste přikládali k sobě máslo, pak by po pětasedmdesáti letech měli jste pořádný kus, vážící jednu a čtvrt tuny. Jste-li milovníky šunky a položili byste vedle sebe plátky, jež jste za svého života snědli, dostali byste pruh čtyry míle dlouhý. Milovník ryb snadno za tuto dobu sní jich pět tun. Průměrný jedlík za tuto dobu sní12,000 vajec a asi 400 liber sýra.

Kdybyste uchovali všechnu zeleninu, snědenou za těchto pětasedmdesát let, naplnili byste vlak značně dlouhý. Spotřebovali byste za tu dobu nejméně 10.000 liber cukru a 1.500 liber soli. Jste-li jenom průměrnými kuřáky, za tu dobu vykouříte půl tuny tabáku v dýmce a kouříte-li cigarety, vykouříte jich za stanovenou dobu svého života celý million.

Odporučte tento časopis vašemu sousedu, zdaliž není odběratelem.

Nedlužíte na tento časopis?